

“Jeg skriver faktisk overhoved ikke..
..særlig meget”

- *Styrket skriftlighed på AVU*

AVU-konference

Onsdag d. 7.8.2024

Oplæg v. Signe Skøt, Cand. mag. i audiologopædi
og BA i dansk

Koordinator og underviser i FVU og OBU

HF & VUC København Syd

Velkommen tilbage fra sommerferie

Hvad har du lavet i sommerferien?

- Fortæl din sidemand, hvad du har lavet i sommerferien
- I har to minutter hver
- Men...

- Snak med din sidemand om, hvordan det var
- Opsamling – hvad lagde I mærke til? Hvordan var det?

Har kursisterne på AVU og Ternet Ninja noget til fælles?

- [Ternet Ninja - Første scene - Se filmen hjemme nu 🍿 \(youtube.com\)](#)

Man har læse- og skrivevanskeligheder i alle fag i alle livsarenaer

Arbejdsmarkedskontekst

Samfundskontekst

Uddannelseskontekst

AVU-kursist

Hverdagskontekst

Elevcitat fra skriftlighedsprojektet ”Styrket skriftlighed”

- ”Jeg skriver faktisk overhovedet ikke ... særlig meget. [...] Jeg synes, det er rigtig træls at skrive. Jeg føler mig ikke særlig teknisk overhovedet. Sådan noget med computere og telefoner ... det kan hurtigt blive for meget for mig. Der er mange, der godt kan finde ud af at lave, at ændre skriften, du ved, så det bliver en anden skriftform, der tænker jeg bare okay, hvordan Søren gør du det? ... Jeg føler mig slet ikke teknisk anlagt overhovedet, så det tager lang for mig at skrive også. Hvor nogen, de bare sidder og trykker løs, der sidder jeg nærmest bare og trykker på en tast ad gangen.”

Elevcitater fra skriftlighedsprojektet ”Styrket skriftlighed”

”Hvis jeg sidder derhjemme, og så får jeg at vide af min dansklærer, at jeg skal aflevere en opgave til i morgen eller til om en uge, så åbner jeg den, og så hvis, så læser jeg lidt på den, og hvis jeg så ikke kan forstå noget, så klapper jeg det bare sammen. Ellers, hvis der er en opgave, hvor der er noget læsestof, man skal læse med, så læser jeg læsestoffet, og hvis jeg ikke kan forstå opgaverne, så lukker jeg også bare min computer. I det mindste har jeg læst noget, tænker jeg. Det er sådan, jeg tænker, jeg har lavet noget i det mindste. Men det er ikke så tit, at jeg kan finde ud af det alene”.

”Det er også ... altså, det er min egen skyld, jeg er meget uansvarlig.”

Zainab, 20 år

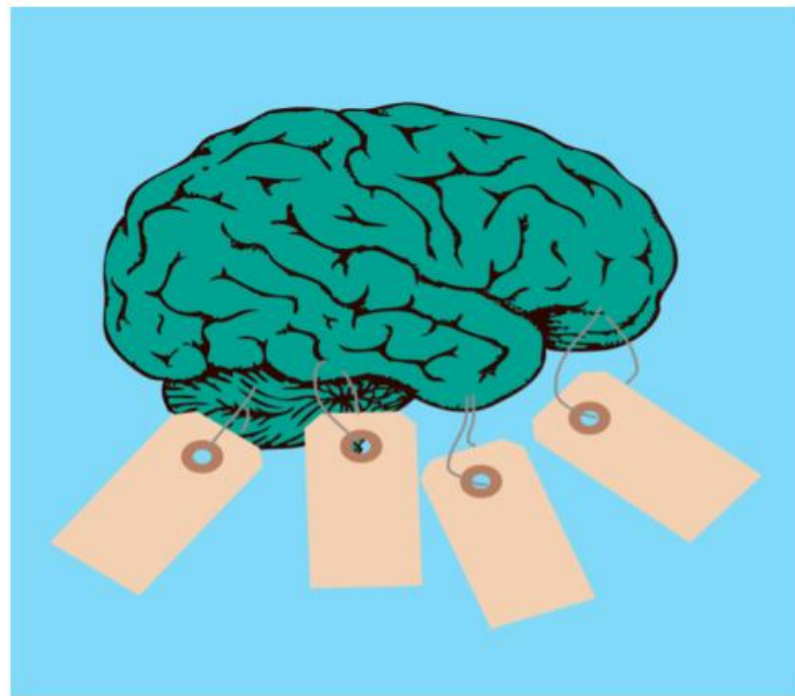
Elevcitater fra skriftlighedsprojektet "Styrket skriftlighed"

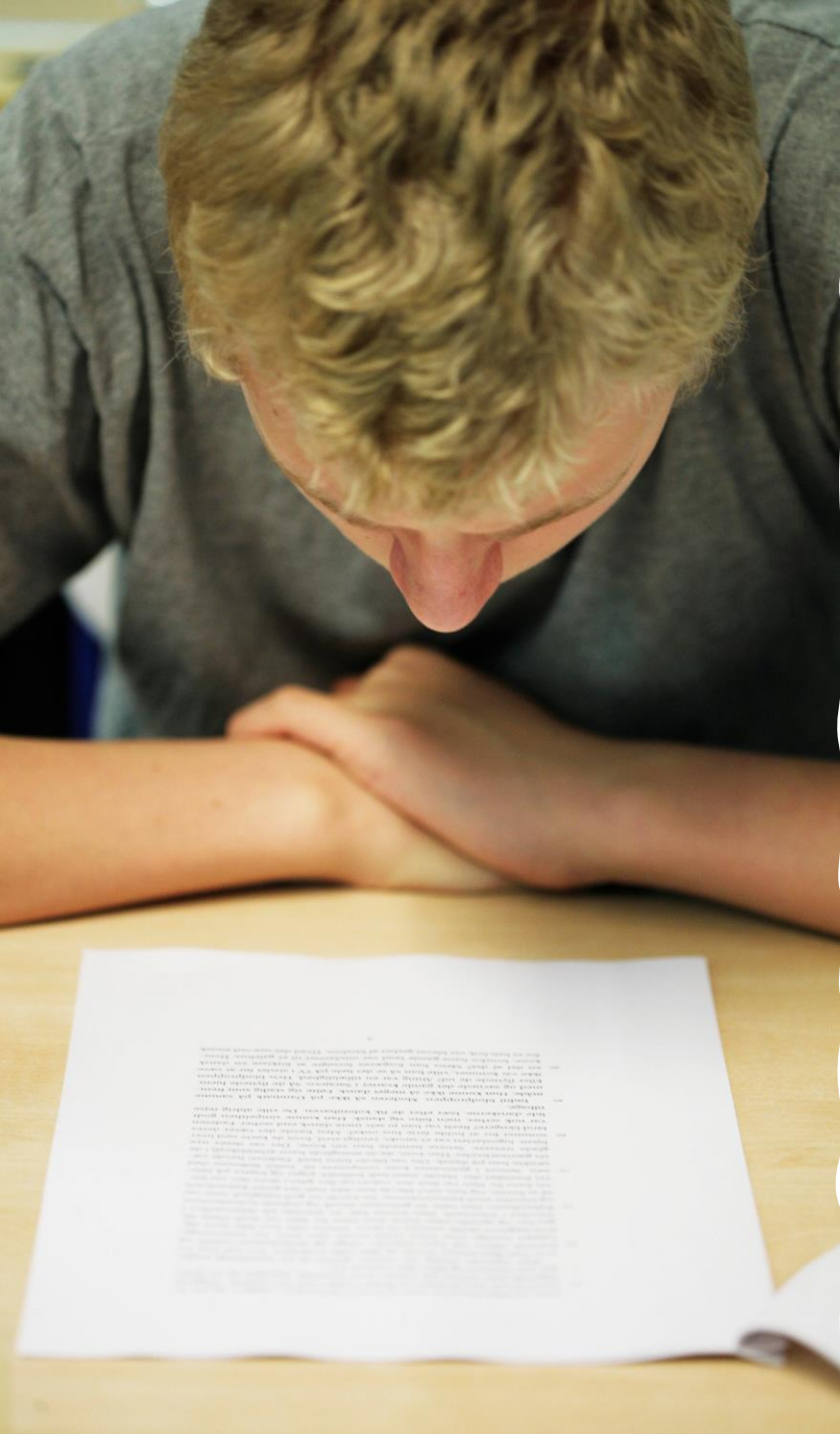
"Men for mig, hvis jeg sidder og skriver, så siger jeg automatisk til mig selv: "Det tager lang tid". Fordi, jeg sletter mange gange, det, jeg har skrevet, og skriver det igen, sletter, skriver det igen. Så jeg bruger mange timer på at sidde og skrive det, jeg skal."

"Når jeg ikke er sikker, så sletter jeg igen, og så skriver jeg igen. Hvis det er det samme, tit er det det samme, der kommer op at stå igen på linjen, bare måske med nogle få ord, der er ændret, så sidder det jo fast, så må det være det rigtige, det jeg skriver, og måske alligevel ikke, men det ved vi jo aldrig. Hvordan de vil have det."

Morten, 21 år

1) Hvilke tanker sætter citaterne i gang hos dig? Udfyld modellen.

Hvad efterspørger de?

Eleverne efterspørger det, som skrivedidaktisk forskning foreslår:

- støtte til planlægning
- eksplicit instruktion
- brug af modeltekst
- skrivning af opsummeringer

Men de får det ikke nødvendigvis

- de får meget slutmålstænkning – ‘træning’ i opgaveformater
- på hf er der langt mellem elevernes forudsætninger og de komplekse krav

Inspiration fra aktionslæringsprojekt ”Styrket skriftlighed på HF”

Workshops med i forskellige faggrupper

Over to år

Lærernes rejse fra eksamens-’træning’ til løbende skrive-didaktisk støtte

Vejledernes funktion

Mål: At gøre undervisning i skriftlighed skriftlig

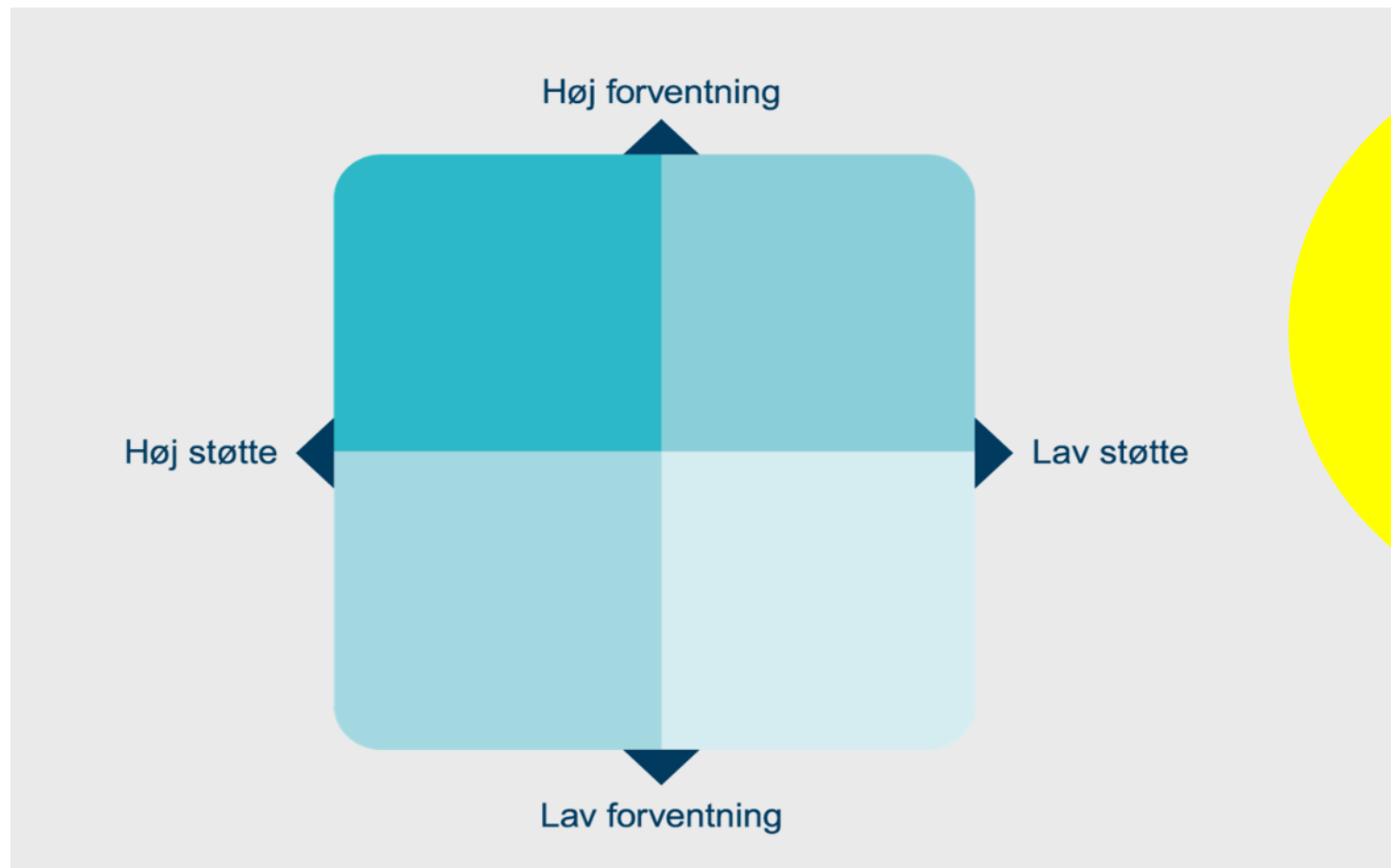
Indsatsområder i danskgruppen

Stilladsering på teksters strukturniveau – skabeloner osv.

Processtilladsering – fx i fbm. med større opgaver

Skrivning for læring i dagligdagen – fællesskrivning, lærermodellering

Stilladsring - i skrivning

**Læseguides,
modeltekster og
minimodeltekster** kan
være nyttige greb til at
støtte elevernes
læsning og skrivning

Oplæggets væsentligste pointe:

Det handler om at **modellere** frem for at forklare

.

Manglende forståelse af tekster gør skrivning vanskelig

Lavt ordforråd

Ordkendskab i dybden

AVU-kursisterne møder til et hav tekster, men får sjældent nok ud af dem.. Hvorfor?

Manglende forhåndsviden

Bundstyret læsning

Manglende evne til at drage inferenser

Manglende strategier

Før-læsning

Mens du læser

Verden er fyldt med vanskelige tekster

Efter-læsning

”Læseaktiviteter i en klasse bør overordnet sigte efter at udfylde to funktioner:

- De skal hjælpe læserne med at forstå den særlige tekst, de er i gang med.
- De skal hjælpe læserne med at udvikle gode læsestrategier til læsning af andre tekster.

(Pauline Gibbons: Styrk sproget, styrk læringen. Samfundslitteratur 2016)

- Synliggørelse af tankeprocesser
- Modellering
- Bruges/trænes/tales om

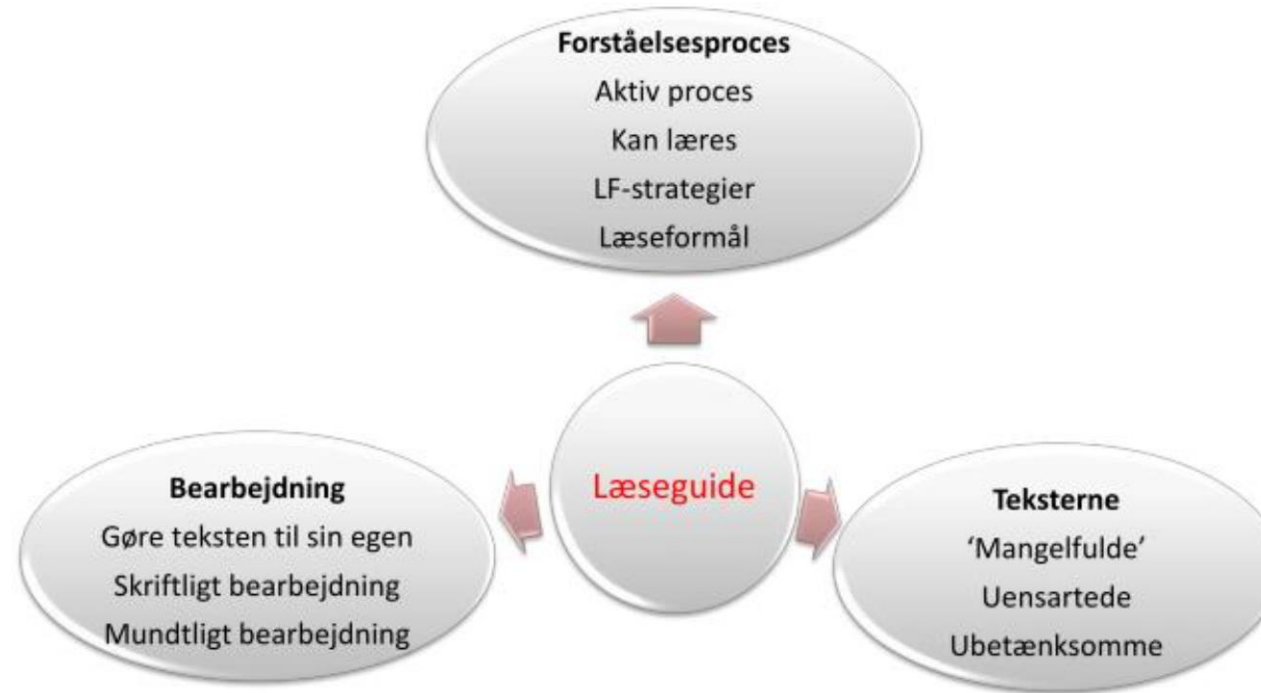
Never start with the text!

Pauline Gibbons

Byg i stedet undervisningen op i tre faser:

før, under og efterlæsning

Læseguide – et redskab til at styrke AVU-kursisternes læsefærdigheder

Læseguides – stilladseringsredskab og rejsefører

Biologi

Læseguide: BIOS, kapitel 1 "Skov", s. 23 – 29

Før du læser

Læseformål:

Når du har læst teksten, skal du kunne

1. beskrive skovens kredsløb og nogle af de faktorer der påvirker skoven som levested for planter og dyr
2. og beskrive regnormen som organisme og dens særlige betydning for skovens kredsløb

Fagbegreber

Husk på hvad fagbegreberne nedbrydning og kredsløb betyder (sidste bio begreber er vigtige i teksten).

Husk infoboksene s. 24 og s. 27 ("Nyttige begreber"). Ordforklaringerne kan r

Mens du læser

8. Læs og skriv, s. 23, "Skovens levesteder"

Hvilke eksempler på levesteder i skoven nævnes i teksten? Tænk på e komme i tanke om andre eksempler på levesteder i skoven?

9. Organiser + Tænk efter, s. 23 – 26, de 5 afsnit om regnorme

a. **Tænk efter:** Giv et bud på hvorfor teksten bruger meget plads på e Regnormen er jo kun en ud af utrolig mange smådyr og mikroorga første læseguide, punkt 6 + teksten s. 20)

b. **Organisér:** Læs de 5 afsnit (s. 23-26), og udfyld skemaet undervejs stedet for skemaet.

Regnorme	Levevis?	
	Bevægelse – hvordan?	
	Gangsystemer – forskellige slags?	
	fordele for jorden?	
	Formering – det specielle?	
	Føde	
	Fjender	

10. Læs og skriv, s. 26-27 + tegning s. 28, "Kredsløb" og "nedbrydning"

Skriv med dine egne ord en forklaring til tegningen s. 28 af "Skovens Start med bunken af visne blade.

Brug fagordene *nedbrydning, energi, fotosyntese*.

Forslag (inden du går i gang): Kig i den første læseguide pkt. 2 og 6 c

11. Skimmelæs + Tænk efter, s. 27 + s. 29, "Jagt" og "Andre interesser"

Forestil dig at du er en biolog fra Miljø- og energistyrelsen. Kom med det er nødvendigt med 'færdselsregler' i skoven (se infoboksen, s. 29)

12. Tjek din forståelse

Kig på læseformålet igen (i starten af læseguiden). Tænk over hvordan kelte punkter i læseguiden hænger sammen med læseformålet. Prøv at formulere det for dig selv (tænk højt). Kan du nu opfylde læseformålet (din egen vurdering)? Skriv hvorfor/hvor ikke.

Læseguide:

Før du læser

-Læseformål

-Fagbegreber

Mens du læser

-Læs og skriv

-Organiser

-Skimmelæs

-Tænk efter

-Tjek din forståelse

Læseguides – stilladseringsredskab og rejsefører

Biologi

Læseguide: *BIOS*, kapitel 1 "Skov", s. 23 – 29

Før du læser

Læseformål:

Når du har læst teksten, skal du kunne

1. beskrive skovens kredsløb og nogle af de faktorer der påvirker skoven som levested for planter og dyr
2. og beskrive regnormen som organisme og dens særlige betydning for skovens kredsløb

Fagbegreber

Husk på hvad fagbegreberne nedbrydning og kredsløb betyder (sidste biologitime). Tjek fx dine noter. De to begreber er vigtige i teksten.

Husk infoboksene s. 24 og s. 27 ("Nyttige begreber"). Ordforklaringerne kan nok hjælpe dig undervejs i din læsning.

Mens du læser

- 3** **Læs og skriv**, s. 23, "Skovens levesteder"
Hvilke eksempler på levesteder i skoven nævnes i teksten? Tænk på en tur i skoven, og prøv selv at komme i tanke om andre eksempler på levesteder i skoven?

Læseguides – stilladsøringsredskab og

9. **Organiser + Tænk efter**, s. 23 – 26, de 5 afsnit om regnorme

a. **Tænk efter**: Giv et bud på hvorfor teksten bruger meget plads på en beskrivelse af netop regnormen. Regnormen er jo kun en ud af utrolig mange smådyr og mikroorganismer i skovbunden (hint: kig i den første læseguide, punkt 6 + teksten s. 20)

b. **Organisér**: Læs de 5 afsnit (s. 23–26), og udfyld skemaet undervejs. Du kan også lave et mindmap i stedet for skemaet.

Regnorme	Levevis?	
	Bevægelse – hvordan?	
	Gangsystemer – forskellige slags? fordele for jorden?	
	Formering – det specielle?	
	Føde	
	Fjender	

10. **Læs og skriv**, s. 26–27 + tegning s. 28, "Kredsløb" og "nedbrydning"

Skriv med dine egne ord en forklaring til tegningen s. 28 af "Skovens kredsløb".

Start med bunken af visne blade.

Brug fagordene *nedbrydning*, *energi*, *fotosyntese*.

Forslag (inden du går i gang): Kig i den første læseguide pkt. 2 og 6 og se også på tegningen s. 26.

11. **Skimmelæs + Tænk efter**, s. 27 + s. 29, "Jagt" og "Andre interesser"

Forestil dig at du er en biolog fra Miljø- og energistyrelsen. Kom med de bedste begrundelser for hvorfor det er nødvendigt med 'færdselsregler' i skoven (se infoboksen, s. 29).

12. **Tjek din forståelse**

Kig på læseformålet igen (i starten af læseguiden). Tænk over hvordan dit arbejde med teksten og de enkelte punkter i læseguiden hænger sammen med læseformålet. Prøv at formulere det for dig selv (tænk højt). Kan du nu opfylde læseformålet (din egen vurdering)? Skriv hvorfor/hvor ikke.

Læseguide er en måde **systematisk** at arbejde med læseforståelsesstrategier og forståelse af selve teksten

Ugedag	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
08.00 - 08.45	Vi læser kapitel om genetik med	Øvelser fra Bios/ Mikroskopi af	Tur til Københavns Universitet, hvor vi	Faglig læsning med læsevejleder. Vi læser	Film om anvendelse af stamceller.
08.45 - 09.30	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Læseguiden skal doseres og skal kun udgøre en del af undervisningen</i> 2. <i>Læseguiden skal bruges i undervisningen</i> 3. <i>Læseguiden skal give eleverne mulighed for at komme til orde i undervisningen</i> 4) <i>Læseguiden skal være så kort som muligt</i> 5) <i>Læseguiden skal være genkendelig og let at læse for eleverne</i> 				
09.45 - 10.30					
10.30 - 11.15					
11.55 - 12.40					
12.40 - 13.25					
13.30 - 15.00					

Styrket skriftlighed

Modellering

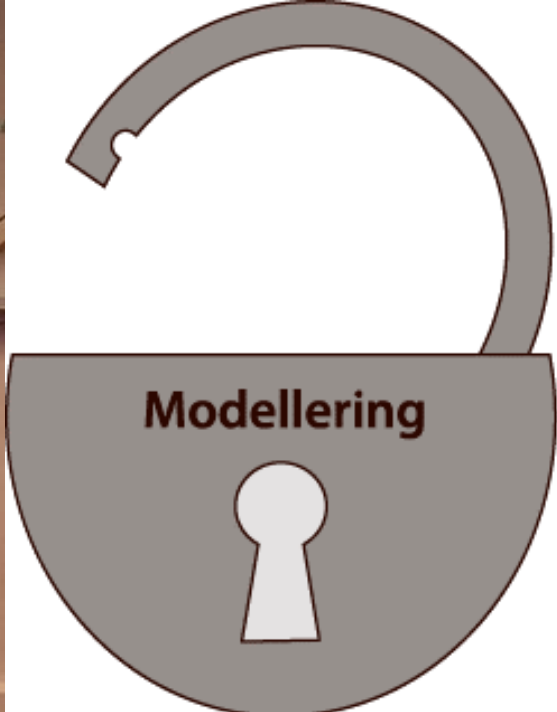
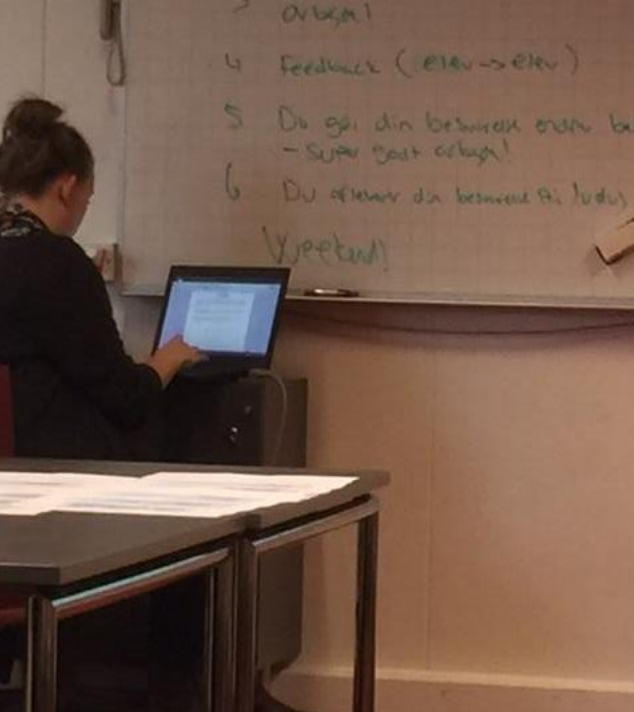

**Fælles aktivitet om
skrivning**

Skrivning som resurse

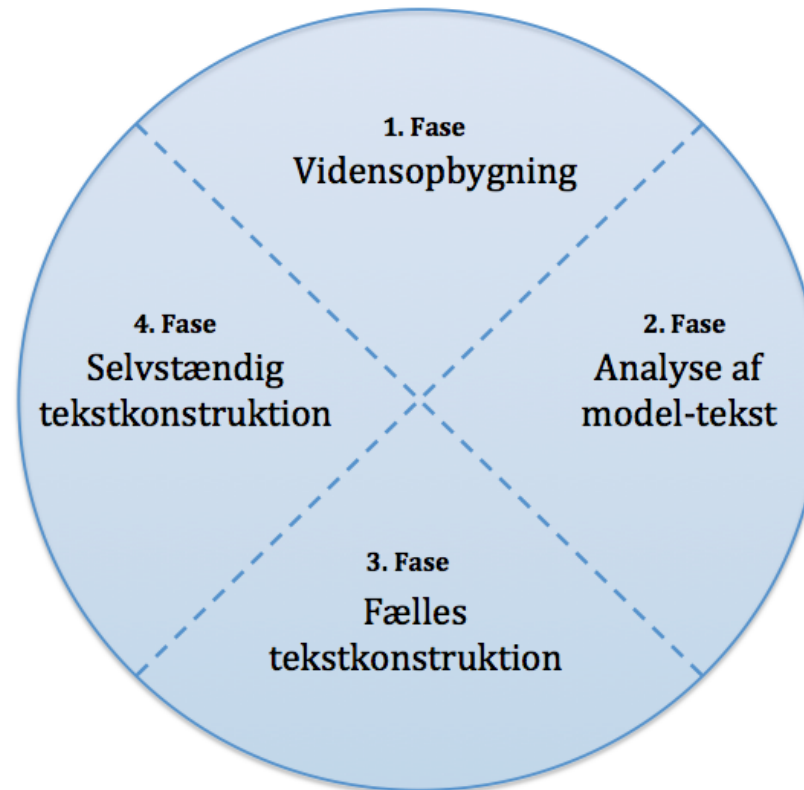

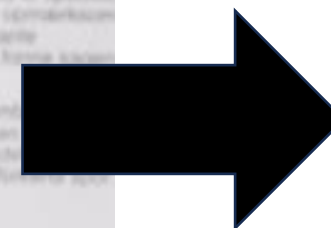
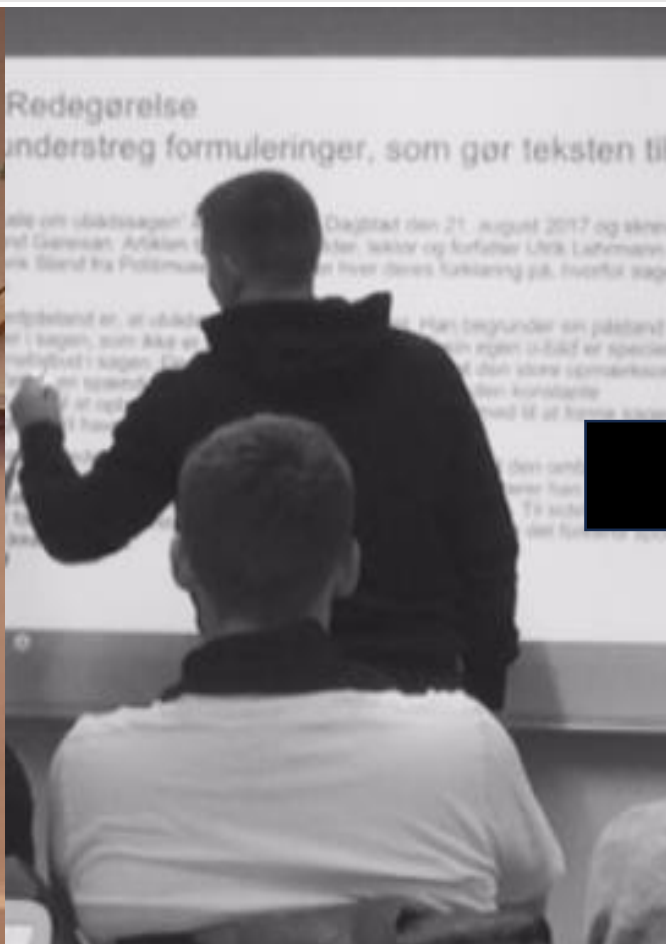
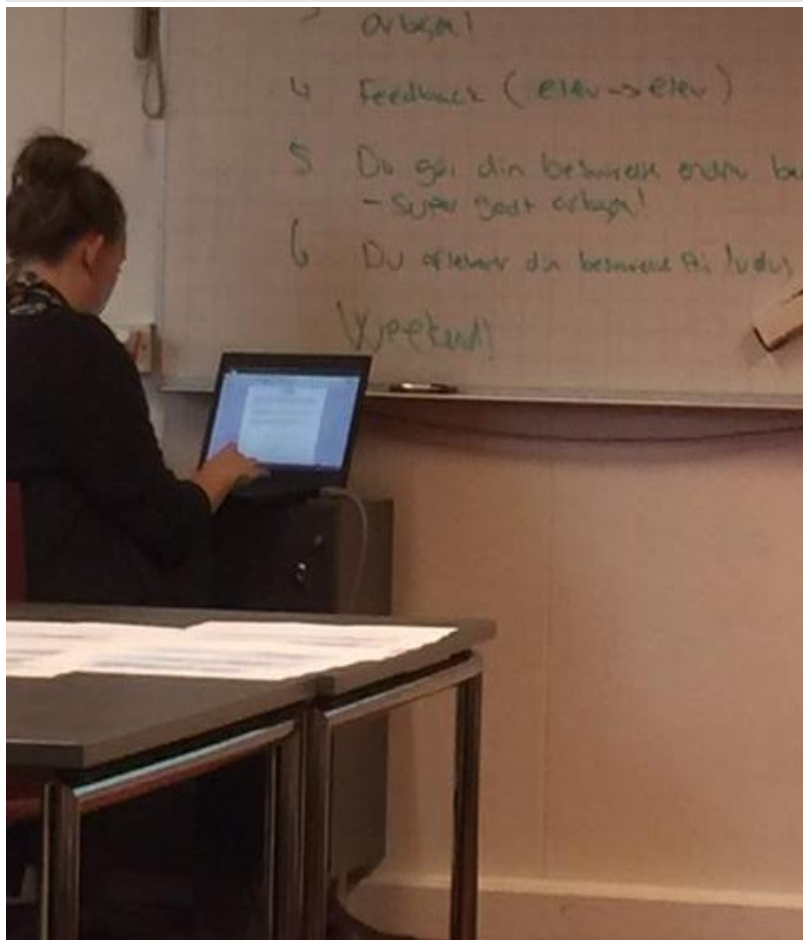
Modellering

- Lærermøllering
- Minimodeltekster

Teaching learning cycle – på mini-model-niveau

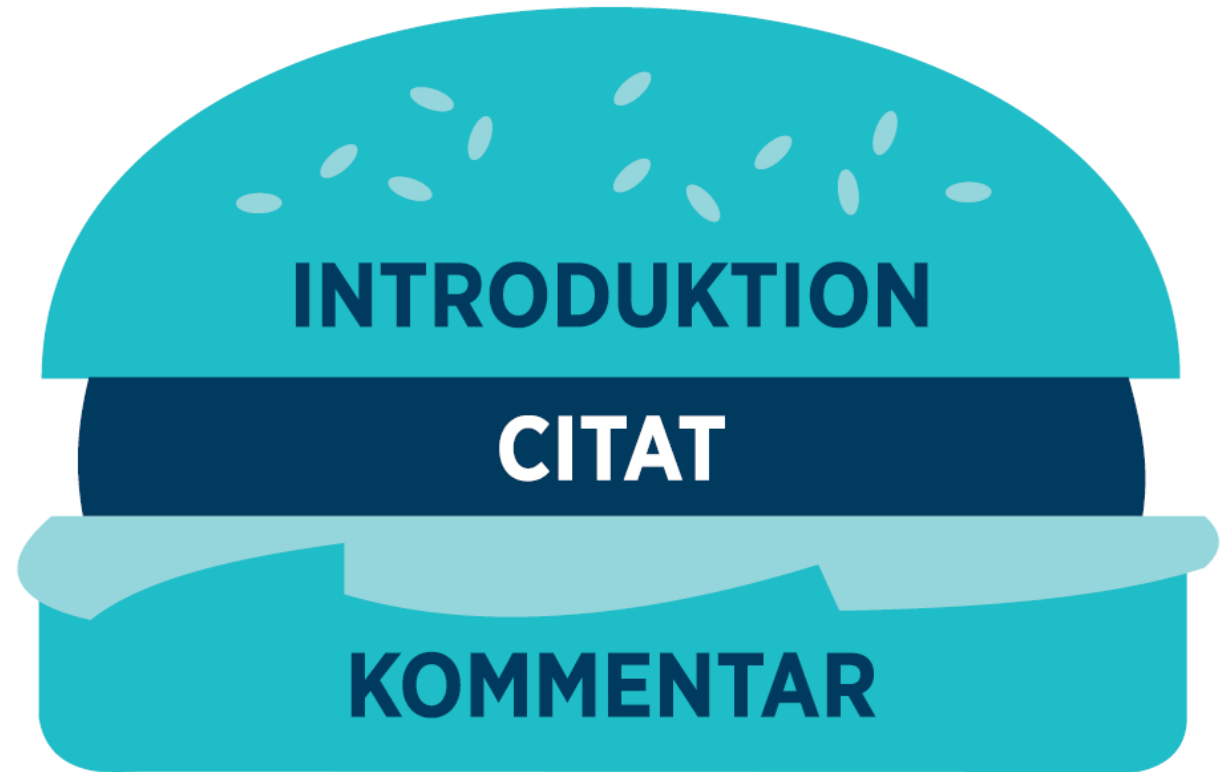

Lærermodellering

Fokus: At gøre den
undervisningen i
skriftlig fremstilling
skriftlig

Burger- modellen

Boykot af OL i Paris 2024?

Debatindlæg

Skal man
boykotte OL?

INTRODUKTION

CITAT

KOMMENTAR

Der er meget debat om, om man skal droppe OL eller ej. Dette kan man også læse om i teksten "Boykot af de Olympiske lege".

Jeg synes ikke, at man skal stoppe de Olympiske lege.

Min begrundelse for dette er, at det er en tradition, som har været i mange år, og det er med til at skabe et unikt sammenhæng på tværs af lande og generationer.

Debatindlæg

Skal man
boykotte OL?

Boykot af OL i Paris 2024?

AKTION

CITAT

KOMMENTAR

I teksterne kan man læse om, hvordan der bliver sat spørgsmålstejn ved, om OL er en begivenhed, som man skal bevare eller beholde.

Jeg synes, at man skal se med kritiske øjne på, om OL stadig skal være en begivenhed, som man skal bevare.

Dette mener jeg på baggrund af at have læst artiklen ” OL’s historie er rig på politiske markeringer og boykotaktioner. Spørgsmålet er, om de nytter noget”, hvor det bliver beskrevet, at OL bliver brugt i politiske sammenhæng og er en pengemaskine. I mine øjne bør sport ikke handle om hverken politik eller penge, men om den enkelte sportspræsentation.

Eksempel på brug af citatburger

Fag: Dansk og
historie

INTRODUKTION

CITAT

KOMMENTAR

Marinus beskriver hvordan han var født ind i en fattig husmands- og landarbejderfamilie med mange børn, hvoraf den yngste bror døde i en tidlig alder.

“Vi børn kom tidligt ud at tjene, i 8 og 9 årsalderen, for der skulle jo megen føde til, og det var svært at skaffe den. Pigerne fik gerne plads som barnepiger eller med at vogte gæs og måtte hjælpe til med alt det, de kunne udrette. Vi drenge blev kaldt flytteknægte eller hjorddrenge, og nu var det så min tur til at komme ud og tjene.”

Dette giver os et indtryk af at man i de fattige familier sendte sine børn ud så tidligt, da maden var mangelfuld, og dette var den bedste mulighed for deres fortsatte overlevelse. Tiderne var altså barske, og barndom var ikke noget man havde meget af. Marinus Langeland, *Ad sandede Veje*, 2. udg. 1950, s. 11-14, 98-100, 102-103, 104-106

Eksempel på brug af citatburger

Fag: Dansk

INTRODUKTION

CITAT

KOMMENTAR

Det ses tydeligt at "Kim" kæmper en kamp med sig selv, en smerte og jobbet han har. "Det regnvåde hår ser ud som om det er mættet med Brylcreem. Jeg reder det bagud, noget der gør mit ansigt ubehageligt tydeligt. Sult og desperation. Heldigvis er det kun mig der ser mit ansigt. Jeg tager et andet på til brug for mine kollegaer". Alene det at han synes hans ansigt er ubehageligt og har svært ved at se sig selv i øjnene i spejlet, siger noget om hans kamp og smerte. Han kan ikke have sig selv med i sit arbejde og må indtræde i en anden identitet, når han er på arbejdet for at kunne præstere under normen og rutinerne der.

Når han beskriver sin lange vej fra omklædningen til afdelingen, maler han et billede af sig selv som en mumie, "Et skælvende skelet ved navn Kim går ad endeløse korridorer, drejer, drejer, går, går, iklædt gevandter af hentærede muskler, karamelliseret bindevæv og harsknet fedt". Det er som om han i gangene gennemgår en forvandling og selv bliver en omvændende dødens engel, som også ses når han siger, "Har de overladt deres smerte til mig?". Læseren får et dybt indblik i en splittet sjæl, som kører på automatik, en såret mand der rummer en smerte han har svært ved at bære.

Eksempel på citatburger skriveopgave om klima

Debatten om klima fylder meget i medierne. Jeg synes, at det er vigtigt, at vi får forholdt os til klimaet på vores arbejdsplads.

På baggrund af det har jeg nogle idéer til, hvordan vi kan gribe denne opgave an. En måde vi kan gøre det på er at stoppe med at sælge plastikposer og i stedet sælge stofnet. Dette er mere klimavenligt, og man kan bruge det flere gange.

Jeg ved godt, at et stofnet er lidt dyrere end en plastikpose, men på den lange bane er det bedre for os alle, at vi bruger mindre plastik.

Mini-model: Sammenfatning

Artiklen "Derfor taler alle om ubådssagen" er fra Kristeligt Dagblad den 21. august 2017 og skrevet af journalist Milan Højlund Ganesan. Artiklen bygger på to kilder, lektor og forfatter Ulrik Lehrmann og museumsleder Frederik Stand fra Politimuseet. De to giver hver deres forklaring på, hvorfor sagen har fået så meget omtale.

Ulrik Lehrmanns hovedsynspunkt er, at ubådssagen er meget speciel. Han begrundet sin påstand med, at der er nogle elementer i sagen, som ikke er set før. Alene det at bygge sin egen u-båd er specielt, ligesom der heller ikke er navneforbud i sagen. Desuden mener Ulrik Lehrmann, at den store opmærksomhed skyldes, at historien følger en spændingskurve. Ulrik Lehrmann uddyber, at den konstante medieovervågning er med til at opbygge spændingen. Denne spænding er med til at forme sagen til en fortælling, hvor man gerne vil have slutningen med.

Frederik Stand er museumsleder for Politimuseet i København. Han mener, at den omfattende medieovervågning kan gå ud over de pårørende. På den anden side argumenterer han for, at den store mediedækning kan hjælpe politiets efterforskningsarbejde. Men det er tvetydigt. Til sidst argumenterer Frederik Stand for, at for mange oplysninger fra befolkningen kan føre politiet på det forkerte spor. Dette kan føre til, at sagen ikke bliver løst.

Fælles: Understregt formuleringer i sammenfatningen

Artiklen "Derfor taler alle om ubådssagen" er fra Kristeligt Dagblad den 21. august 2017 og skrevet af journalist Milan Højlund Ganesan. Artiklen bygger på to kilder, lektor og forfatter Ulrik Lehrmann og museumsleder Frederik Stand fra Politimuseet. De to giver hver deres forklaring på, hvorfor sagen har fået så meget omtale.

Ulrik Lehrmanns hovedsynspunkt er, at ubådssagen er meget speciel. Han begrundet sin påstand med, at der er nogle elementer i sagen, som ikke er set før. Alene det at bygge sin egen u-båd er specielt, ligesom der heller ikke er navneforbud i sagen. Desuden mener Ulrik Lehrmann, at den store opmærksomhed skyldes, at historien følger en spændingskurve. Ulrik Lehrman uddyber, at den konstante medieovervågning er med til at opbygge spændingen. Denne spænding er med til at forme sagen til en fortælling, hvor man gerne vil have slutningen med.

Frederik Stand er museumsleder for Politimuseet i København. Han mener, at den omfattende medieovervågning kan gå ud over de pårørende. På den anden side argumenterer han for, at den store mediedækning kan hjælpe politiets efterforskningsarbejde. Men det er tvetydigt. Til sidst argumenterer Frederik Stand for, at for mange oplysninger fra befolkningen kan føre politiet på det forkerte spor. Dette kan føre til, at sagen ikke bliver løst.

Færdiggør sætninger

- I denne opgave skal du læse artiklen [Askepot var en luder](#). I artiklen bliver moderne versioner af eventyr diskuteret. I artiklen fremstiller Knud Wentzel og Karin Esmann Knudsen deres synspunkter på emnet. Læs artiklen, og prøv derefter at færdiggøre sætningerne:
- Knud Wentzels hovedsynspunkt er
- Knud Wentzel begrundet sin påstand med
- Desuden mener Knud Wentzel
- Karin Esmann Knudsen mener
- På den anden side argumenterer hun for
- Karin Esmann Knudsen uddyber
- Til sidst argumenterer Karin Esmann for

Skriv selv en sammenfatning

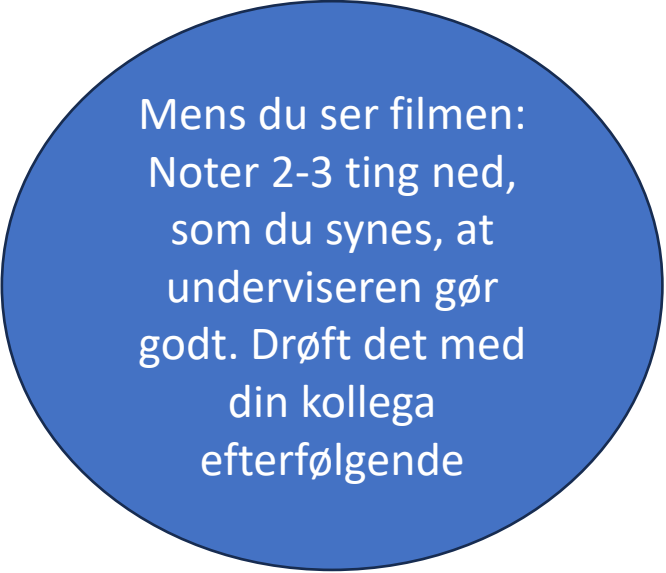
Redegør for synspunkter i artiklen ["Pokemon go er en frivillig handling"](#).
Brug nogle af de nedenstående sætninger som hjælp i din redegørelse.

- X hovedsynspunkt er
- X begrunder sin påstand med
- Desuden mener X
- X mener
- På den anden side argumenterer X for
- X uddyber
- Til sidst argumenterer X for

Eksempel på stilladsering af skrivning i matematik

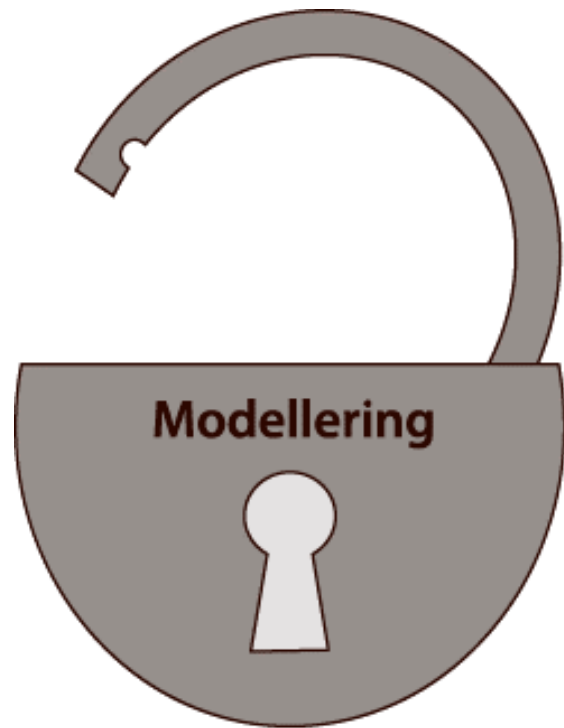
Eksempel på stilladsering af skrivning i matematik:

<https://www.videnomlaesning.dk/viden-og-vaerktoejer/vidensunivers/vidensunivers-laese-og-skrivestilladser-til-unge/>

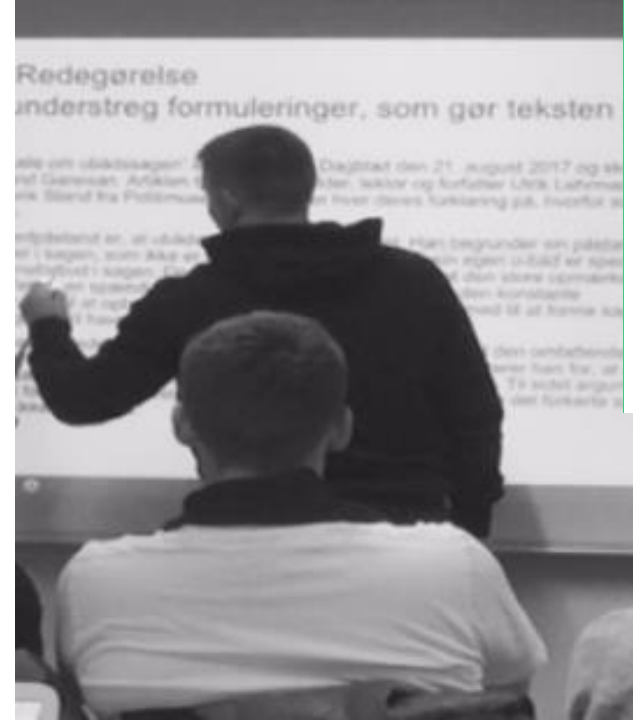
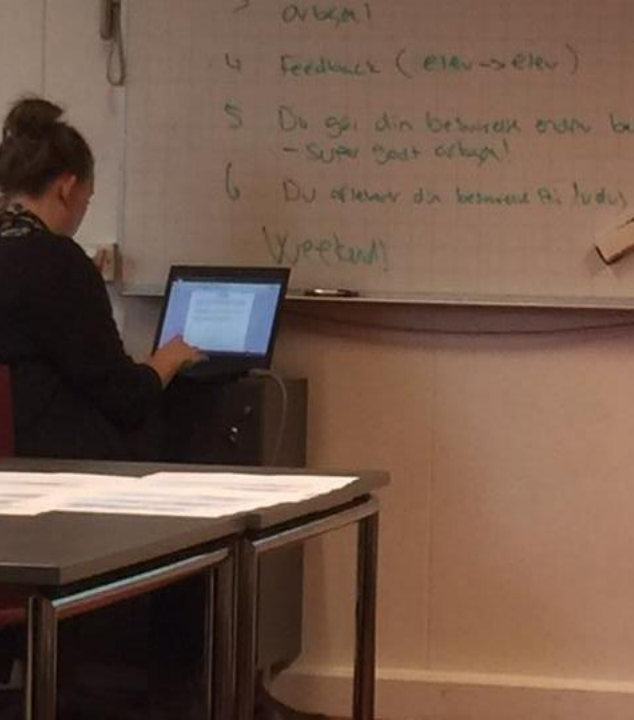

Mens du ser filmen:
Noter 2-3 ting ned,
som du synes, at
underviseren gør
godt. Drøft det med
din kollega
efterfølgende

Tænk på dit eget klasserum

Skriv en konkret idé ned til modellering som du gerne vil afprøve for at styrke dine kursisters skriftlighed i dette skoleår

Fælles aktivitet om skrivning

- Når skrivning bliver en fælles aktivitet
- Problemløsende skrivefællesskab

Når skriftlig fremstilling
bliver en holdsport

Man har læse- og skrivevanskeligheder i alle fag i alle livsarenaer

Arbejdsmarkedskontekst

Uddannelseskontekst

AVU-kursist

Samfundskontekst

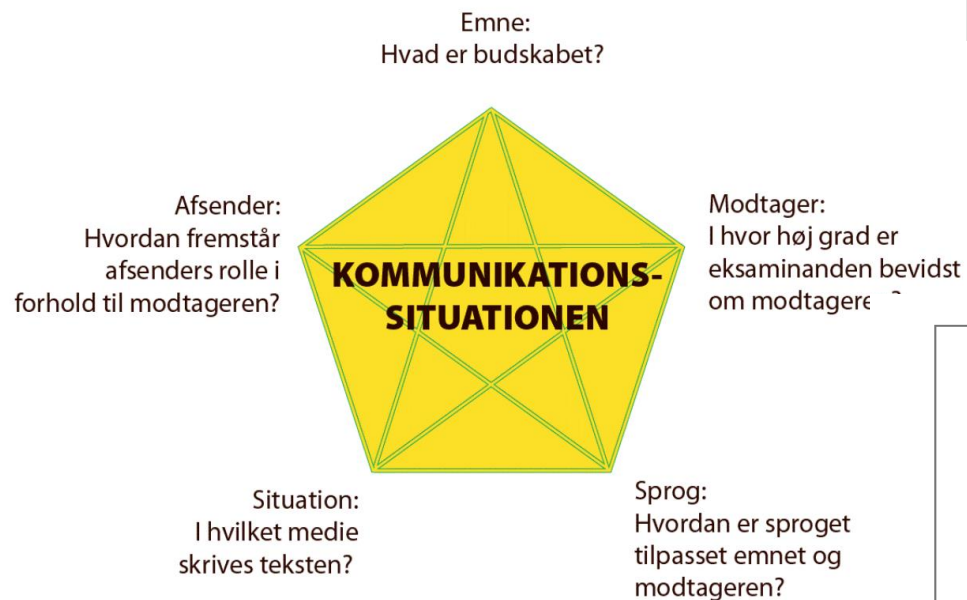
Hverdagskontekst

eBoks

Det problemløsende skrivefællesskab

© Signe Skøt

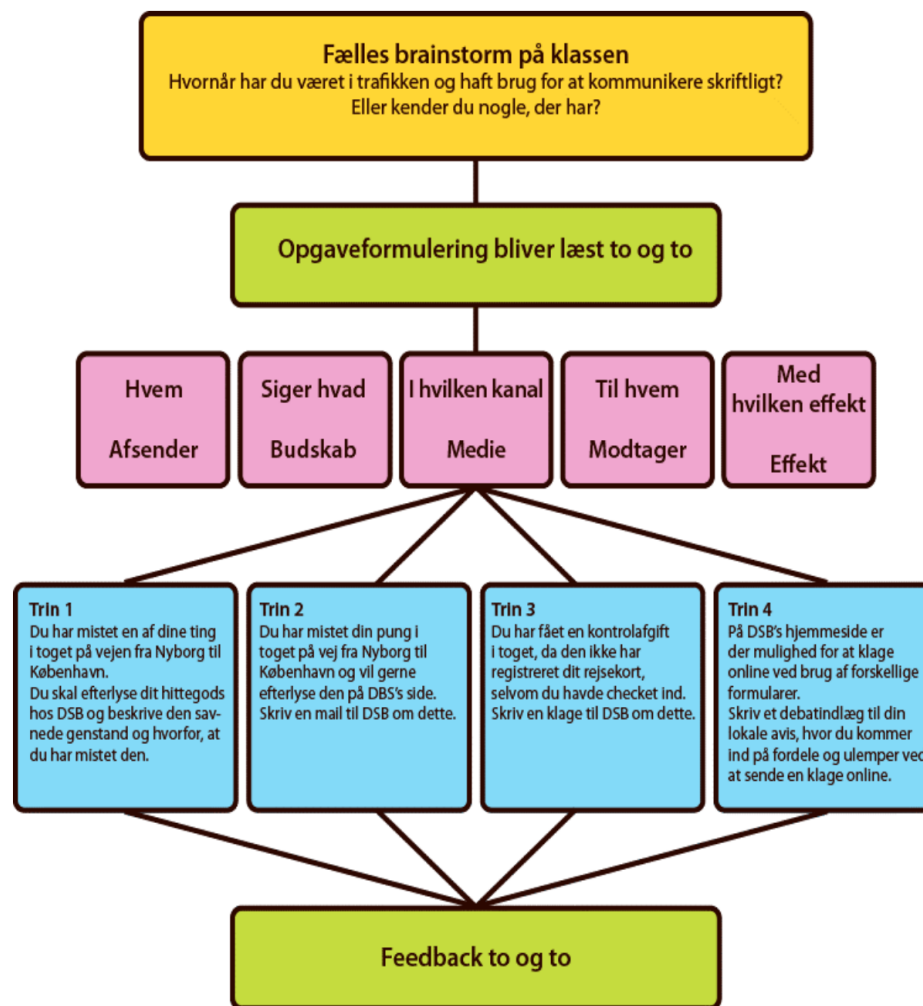
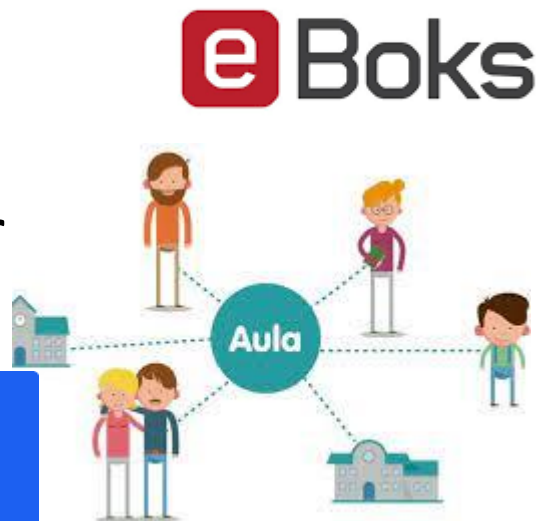
Hvem	Siger hvad	I hvilken kanal	Til hvem	Med hvilken effekt
Afsender	Budskab	Medie	Modtager	Effekt

Tabellen viser Laswells kommunikationsmodel. Kreditering: Hansen T. & Jessen H

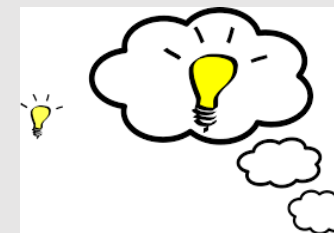
Det problemløsende skrivefællesskab

Kan skabes på et utal af måder i

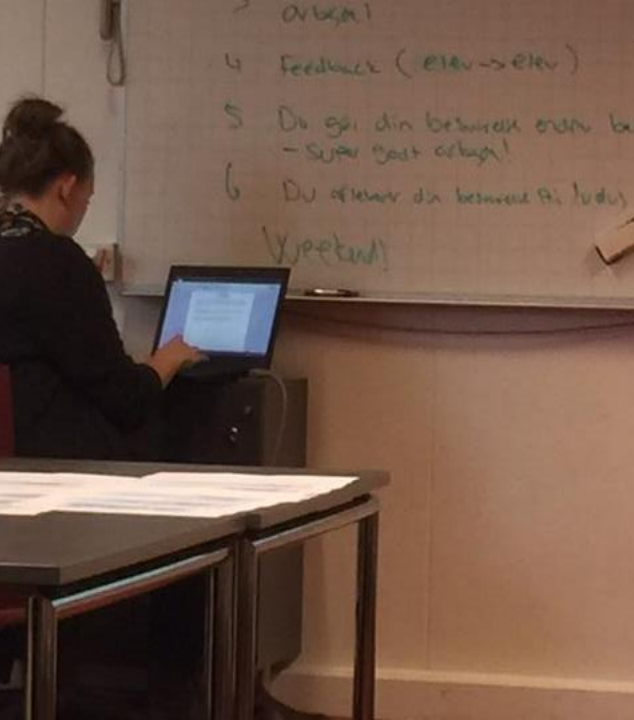
- Hverdagskontekster
- E-boks
- Klage
- Aula
- Mails
- Analyser

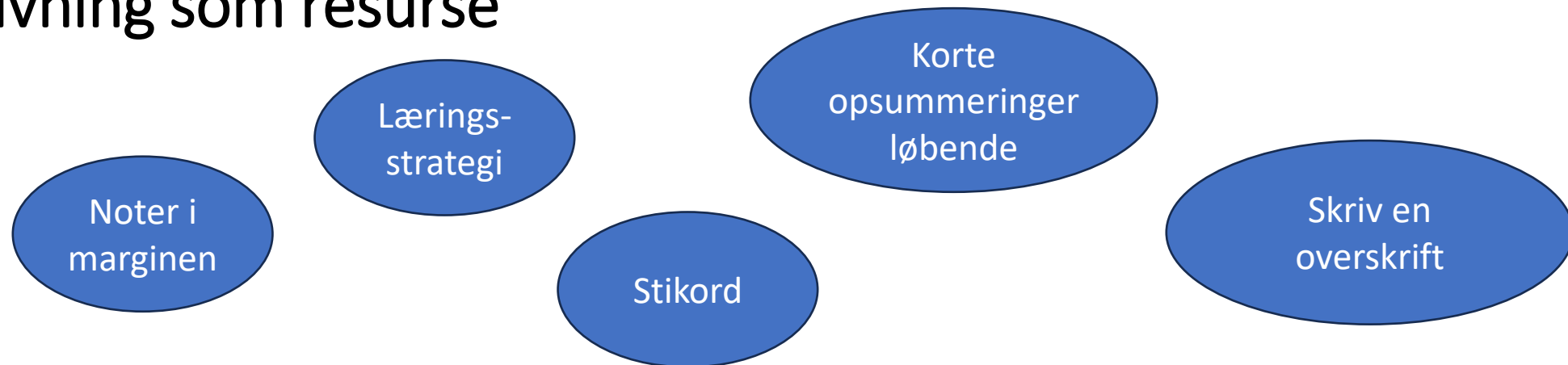
Tænk på dit eget klasserum

Skriv en konkret idé til en skrivepogave, hvor det problemløsende skrivefællesskab er i fokus til det nye skoleår

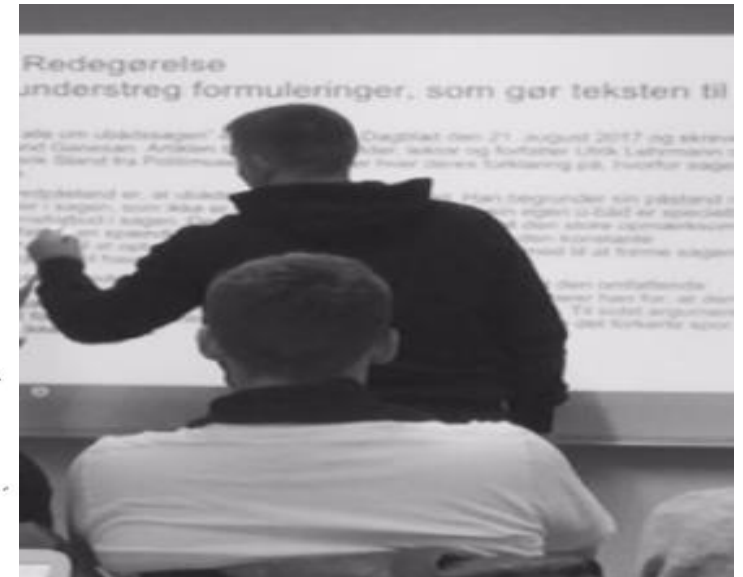
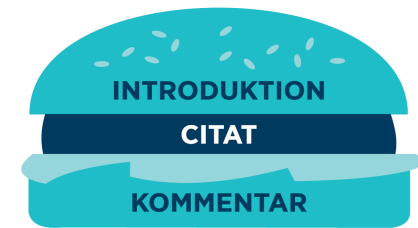
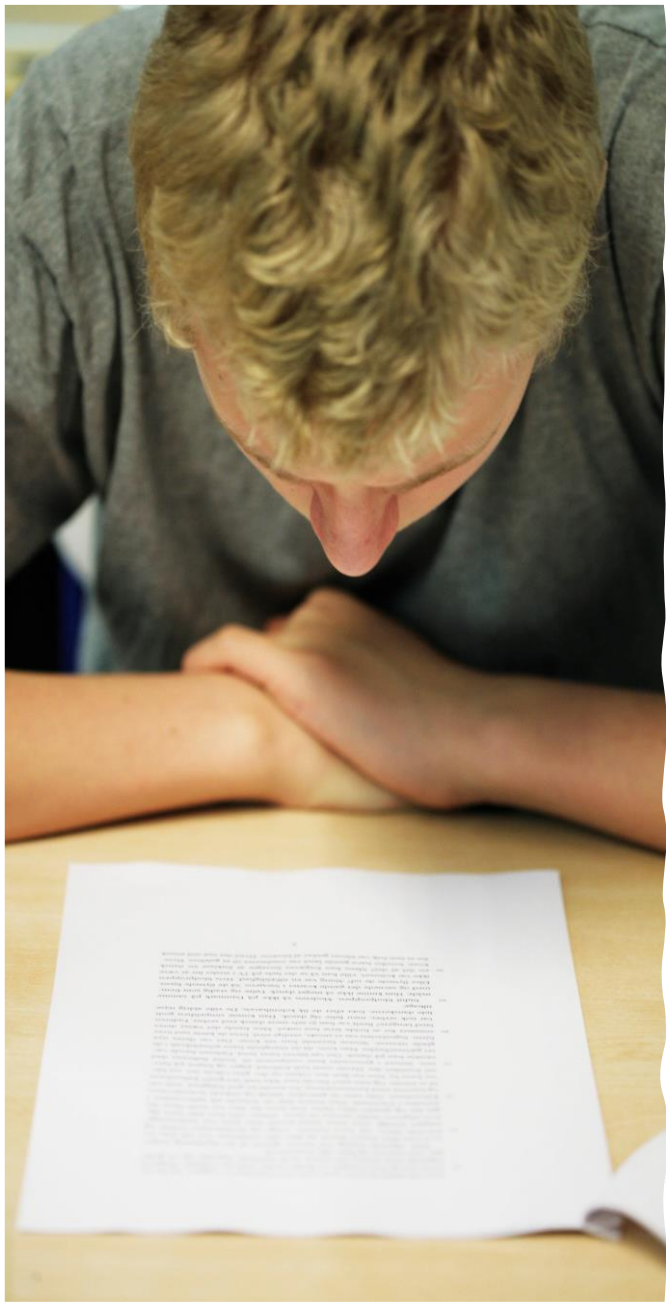
Skrivning som resurse

Tænk på dit eget klasserum

Skriv en konkret idé til skrivning som resurse i dit klasserum

Tak for nu

Spørgsmål, undren mm. Skriv til
ssk@kbhsyd.dk

Godt skoleår 😊

